

Zondag 14 augustus 2022: gezamenlijke dienst Bethlehemkerk en Diependaalse kerk
Voorganger: ds. Jetty Scheurwater

Liederen

LB 283	In de veelheid van geluiden
LB 288	Goedemorgen, welkom allemaal
LB 116	God heb ik lief
LB 610 1 t/m 4	Zo dor en doods
LB 833	Neem mij aan zoals ik ben
LB 816 2 t/m 4	Dat wij onszelf gewonnen geven
LB 827 1,2, 4	Mensen, wij zijn geroepen om te leven
LB 415 3	Amen, amen, amen, dat wij niet beschamen

Lezingen

Jeremia 23: 23-29

Lucas 12: 1-4 en 49-57

Motto

'Jezus, onruststoker in naam van een rechtvaardige God.'

Overweging

Er is in het oecumenisch leesrooster weinig rekening gehouden met de warmte van vandaag en de afgelopen week. Ik weet niet hoe het voor u is om zulke vurige teksten te horen. Maar we doen het ermee: dit zijn de teksten die vandaag op het oecumenisch leesrooster staan. Het valt mij in ieder geval op dat er vaak in de zomer pittige teksten op het rooster staan.

Het roept een ongemakkelijk gevoel bij me op. Ik kan me er bijvoorbeeld wel in verplaatsen dat de woorden van Jeremia voor de mensen die hem toen hoorden ook heftig waren. En ook toen al heftige reacties opriepen. In dat verband is het misschien goed om te weten dat Jeremia er op tegen was om te vluchten voor de Babyloniërs. Ze hadden de landvoogd, Gedalja, vermoord en ze hadden gehoopt op hulp van Egypte. Ze vluchtten naar Egypte om aan de wraak van de Babyloniërs te ontkomen. Jeremia was daarop tegen. Hij wilde blijven. Volgens overlevering is hij onder dwang meegenomen naar Egypte en daar gestenigd. Feitelijk hebben wij geen andere bronnen van en over hem na de gedwongen vlucht naar Egypte.

De dood van Jeremia tekent ons hoe moeilijk het is om iets kritisch of tegendraads in deze wereld te zeggen. Als je dan als profeet ook nog zegt: 'Zo spreekt de Eeuwige'; voor Jeremia's hoorders was het ondubbelzinnig helder dat Jeremia niet een mening verkondigde, maar zich beriep op de openbaring van God.

U kunt zich voorstellen dat ook Jeremia's tegenstanders, die 'leugenachtige profeten', hetzelfde doen. Die zullen ook gezegd hebben: 'Zo spreekt de Eeuwige'. En wie zal uitmaken wat waan en wat leugen is? Is dat uiteindelijk niet de tijd? Maar zelfs de tijd kan niet verhinderen dat de geschiedenis geschreven wordt door overwinnaars en dat zelfs generaties later mensen een valse voorstelling hebben van de werkelijkheid. Zo leerde ik op school nog over de 17^e eeuw in Nederland als 'de Gouden Eeuw'. Nu leven we in een tijd waarin er talloze mensen zijn die zeggen: "De Gouden Eeuw? Over onze rug! Slavenarbeid! We hebben ervoor betaald met ons leven."

De materie waar we ons in begeven is complex. Zo kan ik me best verplaatsen in de mensen die Jeremia's harde woorden horen. Ik hoor ook meeklinken, dat iemand iets tegendraads op *social media* durft te zeggen en u weet ook, ook als het u zelf niet overkomt, hoe mensen dan soms voor hun leven kunnen vrezen. Plotseling staan er mensen voor je huisdeur – ze weten waar je woont – mensen brengen het verkeer in de war: er gebeurt van alles. Ook een dominee krijgt te horen: 'u mag ook een mening hebben'. Het is heel ingewikkeld als je hier staat en oprecht probeert de Bijbel uit te leggen en wat je zegt wordt als mening afgedaan of dat je, om de claim die je legt met 'wat ik zeg heeft God mij geopenbaard' wordt bedreigd.

Wat ik in Jeremia's woorden hoor is dat de Eeuwige zegt: Ik ben een God van dichtbij, Ik ben die Ik ben, Ik ben er voor jou. Ik heb voor jullie, Israël, gekozen. Voor Abraham, Izaak, Jacob, voor dat hele volk dat elke keer weer dwaalt –, maar ben ik niet ook een God van ver? En daarin hoor ik:

“ben ik niet een soevereine God, weet Ik niet zelf het beste wat Ik goed vind en kwaad? Denken jullie dat je Mij kunt duiden? Of is het andersom en lees Ik jullie?”

Dit is het woord van de Ene, het woord van de Allerhoogste, de Eeuwige. We geven dat vaak weer met hoofdletters HEER, maar er staat de NAAM van God, er staat: dit is het Woord van ‘Ik ben’.

Wie die woorden gebruikt claimt een openbaring van God te spreken. De leugenachtige profeten zeggen: ‘Ik heb gedroomd’”: zij laten die wensdromen doorgaan voor openbaringen. Jeremia vat het heel kernachtig samen. Hij zegt: ‘Het is helemaal niet onze opdracht om te vertellen wat onze dromen zijn.’ Het kan overigens in de gemeente zeer de moeite waard zijn – zeker als er twee gemeentes bij elkaar komen – om elkaar te vertellen waar jij van droomt. Waar hoop jij nou op? In wat voor wereld wil je leven? Hoe pakt dat uit in jouw eigen bestaan, hoe ben jij daar dan nu al mee bezig?

Maar Jeremia zegt: ‘Dat is niet onze opdracht. Onze opdracht is Gods woorden betrouwbaar weer te geven.’ Hij maakt het ons niet gemakkelijk. Het is niet eenvoudig om Gods woord te duiden als we het niet bij hele algemene woorden willen laten; God is een God van recht en vrede. Niemand hier zal behoefte hebben dit tegen te spreken, maar bedoelen we hetzelfde? Ik vind het daarmee niet gemakkelijker worden.

Jeremia verkondigt in zijn profetenboek de ondergang van Jeruzalem als strafgericht van God. Stelt u zich eens voor: dit kleine kikkerlandje krijgt te horen van een profeet die opstaat namens God: “dit landje verdwijnt onder water. Niet over vijftig of honderd jaar, maar omdat God ons wil straffen en daar alles voor gebruikt. Zoals Hij toen de Babyloniërs en de Assyriërs als zijn instrumenten gebruikte”. Zo vertelt de Bijbel het ons. Zo interpreteren de Joden zelf hun geschiedenis. De vraag is: houden wij het voor mogelijk dat die liefhebbende God die we preken dat Zijn volk aandoet?

Nu maak ik even een grote stap. Wij zijn geen Israël, wij zijn kerk. We zijn toch vooral gewend om de liefde van God te preken. Met zo’n scherpe tekst als ‘Ik ben gekomen om op aarde een vuur te ontsteken en Ik ben gekomen om verdeeldheid te brengen’, roept dat bij u niet hetzelfde ongemakkelijke gevoel op als bij de profetie van Jeremia? Bij mij wel hoor!

Ik ben wel benieuwd, of u vindt dat er over ongemakkelijke teksten gepreekt moet worden in de kerk. Zouden we daar een keer over kunnen hebben met elkaar? Of moeten we dit soort teksten niet in de dienst lezen? Je kunt nooit alles duiden, je kunt niet direct reageren. Zijn er teksten die we in de dienst moeten vermijden? Ik ben benieuwd wat u daarover na de dienst met mij wilt delen. Ik verwacht dat er verschillend over gedacht wordt.

De teksten van vandaag heb ik een beetje in een kader gezet door er een motto aan te geven: Jezus de onruststoker van een rechtvaardige God.

Jezus, de onruststoker. Ik weet niet hoe vaak u dat in de kerk hoort. Maar laten we wel wezen: dat is wel de visie die bij de Joodse leiders leeft ten tijde van het leven van Jezus. Het is uiteindelijk ook de framing van Jezus’ optreden waar de goegemeente in meegaat: ‘die man bezorgt ons alleen maar problemen. Beter dat één sterft, dan wij allemaal’.

Onruststokers lever je uit en ook daar kennen we genoeg voorbeelden van.

Hebben we het in de kerk niet liever over de woorden van Jezus ‘Komt allen tot mij want mijn juk is zacht en mijn last is licht’? Ja, dat maakt het op zo’n zonnige dag van vandaag aanzienlijk makkelijker. We zijn in de kerk goed in de boodschap van bevestiging. We brengen het Evangelie en we zeggen: je mag bij God komen, zoals je bent. Hij heeft je onvoorwaardelijk lief. We hebben zelfs een eigen woord voor Gods liefdevolle acceptatie: genade. En ja, het is ook zo, Gods goedheid en loyaliteit is de diepste levensader van de kerk. Dat moet ook vooral zo blijven. Stel je voor: een kerk die niet meer de genade preekt!

Maar vandaag is de vraag: is daar alles mee gezegd? Of zeggen deze verhalen: er is nog wel meer over God en deze Messias te zeggen. Dat sluit aan bij een andere geloofservaring, namelijk God neemt je dan wel aan zoals je bent, maar je blijft niet zoals je bent! God vormt je om. Zijn genade verandert je.

Zijn we als kerk wel duidelijk genoeg in de boodschap? We nodigen mensen niet uit om in de Bijbel verhalen te kiezen die je aanspreken. Nee, de mens die de boodschap wil ontvangen krijgt te horen:

Fijn dat je er bent. Je gaat deel uitmaken van het verhaal van God met de mensen. En als je de euvele moed hebt om die God bij je binnen te laten dan kun je erop rekenen dat je leven op de kop gaat. Denk maar aan Abraham, die land, volk en familie moest achterlaten, denk aan Mozes, opgevoed in rijkdom aan het Egyptische hof, die de woestijn in moet, 40 jaar lang, en dan het land van belofte alleen even mag zien. Denk aan Jeremia, die de ballon doorpikt dat de vrede en rust die de leiders van Juda preken de vrede van God is.

Hun verzet tegen de Babylonische overheersers, de onwil om hun belasting te betalen, dat dat ook Gods wil is. Wensdromen, maar ze brengen het alsof het Gods wil is. Daardoor is Jeremia steeds die eenzame stem tegenover die andere profeten.

Is dat niet hoe het werkt? Dat we elk verhaal altijd 'naar onszelf toe' vertellen. Zijn we niet altijd 'the good guys' (zouden de Amerikanen zeggen), die ander is altijd 'the bad guy'. In het klein en in het groot.

Jezus prikt - net als Jeremia - daar doorheen en is een onruststoker van God in de geest van Jeremia. In het geding is wat recht is in Gods ogen. Wie uit de Bijbel alleen preekt dat God van de wereld houdt die doet de boodschap van de Bijbel tekort. Durven wij die kritische stem ook te horen van die roepende Jezus? En kunnen wij dan zeggen: 'het is toch wel goed dat deze kritische teksten in onze kerk klinken, ook al valt het ons met elkaar nog niet mee om ze te duiden.

Wat is hierin het woord van God? Ik voel me geen profeet. Ik heb als voorganger vanmorgen de taak om iets te proberen door te geven van het betrouwbare woord van God. Als kind van mijn tijd, zou ik dat we dat in dialoog met elkaar ontdekken. Daarvoor is het gesprek zo hard nodig. Ik hoop dat we toch in deze warmte bij de koffie binnen of buiten de moed hebben om daar met elkaar over door te praten.

Als ik probeer naar onze samenleving te kijken en iets van onze tijd te duiden dan zie ik een genadeloze samenleving. Een samenleving met een afrekencultuur. En een wereld vol complottheorieën. Een wereld waarin de werkelijkheid geweld wordt aangedaan met propaganda en eufemistisch taalgebruik (eufemistisch, dat wil zeggen dat je met mooie woorden iets wat helemaal niet mooi is bedekt). In die wereld worden u en ik als christenen geroepen om uit de openbaring van het Woord te leven. Door de werkelijkheid wel proberen te duiden zoals ze is. En de geschiedenis niet alleen maar waar te nemen door de ogen van de overwinnaar, maar met de ogen van Jezus naar de wereld te kijken en de hele Bijbel mee te laten spreken.

Dan waag ik vanmorgen de uitspraak (die neem ik voor mijn rekening en zou ik geen Woord van God willen noemen): zou het kunnen zijn dat onze koestering van rust en vrede met wat nu is niet helemaal oké is? Dat er andere mensen zijn die daarvoor het gelag betalen. Onze levenshouding en onze levenswijze: er zijn altijd anderen die een rekening betalen. Ik heb u het voorbeeld gegeven van de Gouden Eeuw, maar u kunt zich vast voorstellen dat het nu misschien niet anders is.

Ik denk b.v. aan het klimaat. Wij kunnen niet ineens alles veranderen, maar we kunnen wel iets in ons eigen leven veranderen. En proberen niet te leven op kosten van generaties die nu nog niet eens geboren zijn. Daar hoor ik iets in als Jezus zegt: wie mij volgt moet je niet gek opkijken als de wereld op zijn kop gaat, genade ontvangen is ook een opgave. Ik ben niet gekomen om vrede te brengen maar verdeeldheid. Durf kritisch naar je eigen leven en naar de gemeente te kijken, want eenmaal aangeraakt door liefde en genade spreekt niets meer vanzelf. Weet u nog? God neemt ons aan zoals we zijn, maar laat ons niet zoals we zijn. Naast genade is geloof ook omkeer of als u wilt in de taal van vroeger: bekering. Irriteert het u dan dat ik dit zeg vanmorgen? Houden we het liever bij de Jezus van de zondagsschool-verhalen? Voelen we ons te machteloos voor verzet tegen het kwaad of te zwak om op te staan en zelf het goede te doen? Ik kan het niet voor ons allemaal invullen. Ik kan alleen maar proberen ook zelf daarin een manier van leven te vinden die recht doet aan het Woord van God, in deze spannende tijd.

Ons gesprek bij de koffie zou daar straks over kunnen gaan. Over waar deze lezing uit Lucas mee eindigt. Hoe duidt u, hoe duidt jij onze tijd? En dan nog de spannende vraag: welke consequenties trek jij daaruit voor jouw leven en trek ik daaruit voor mijn leven? Als we dat gesprek met elkaar beginnen dan geloof ik werkelijk dat we het Woord van God horen met heel ons hart en heel ons leven. Want dan is er openheid voor een ander en is God is ons midden.

Amen.